Türk Kültürü

TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

YIL 46 YENİ SERİ CİLT I SAYI 2

2008/2

Ankara <Güz> 2008

DADALOĞLU ŞİİRLERİNDEN "BİR KIR ATI SEVERİM BİR DE GÜZELİ" ADLI ŞİİR

Esra BİLGE
Gazi Üniversitesi

Özet: Bu makalede Dadaloğlu şiirlerinden "Bir Kır Atı Severim Bir De Güzeli" adlı şiirin coğrafya bağlamında değişen varyantları üzerinden yaratıcı tipin değişim çizgileri metaforik anlamları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dadaloğlu, tip değişimi, metafor.

"Bir Kır Atı Severim Bir De Güzeli" By Dadaloglu

Abstract: This article explains those geographically changing forms of Dadaloğlu's poem "Bir Kır Atı Severim Bir De Güzeli" focusing on each of the figure variations with the metaphorical meanings attributed.

Keywords: Dadaloğlu, figure variation, metaphor.

Sözlü gelenek içinde yer alan yaratıcı tiplerden Dadaloğlu tipinin metinleri üzerinde günümüze kadar birçok çalışma yapılmıştır (Bkz. Görkem 2001, 2006; Oğuz 2003). Fuat Özdemir ve Mustafa Apaydın'ın (1995), "Türk Halk Şiiri'nde Anlatım Teknikleri" adlı makalesinde kalıplaşma ve söz dizimleri fazlaca detaylandırılarak incelenmiştir. Bu çalışmalarda genellikle sözlü formül kuramına göre, her söylenişte değişen kelimelerin incelenmesi ve bu incelemeler sonucunda ortaya çıkan formüller tartışılmıştır. Elinizdeki yazının amacı, diğer çalışmalardan farklı olarak, Dadaloğlu şiirlerinden seçilmiş olan "Kır Atı Severim Bir de Güzeli" adlı şiirin varyantlarından yola çıkarak, coğrafya bağlamında yaratıcı tipin değişim çizgilerini metaforik anlamları ile açıklamaya çalışmaktır. Yazı içerisinde sırası ile tip tanımlaması, Dadaloğlu tipi, Dadaloğlu'nun "Kır Atı Severim Bir de Güzeli" adlı şiirinin varyantlarındaki tip değişimi, coğrafya bağlamı ve eski metin örnekleri ile tartışılacak ve bu tiplerin metin çeşitlemeleri içinde metaforik anlamlar taşıyıp taşımadığı sorusuna cevap bulunmaya çalışılacaktır.

Sözlü edebiyat ürünlerini iki <birincil ve ikincil sözlü kültür> kısma ayıran Ong'un bizim yazımız içerisinde kullanılacak yönü; "birincil sözlü kültür" kısmıdır. Sözün yazıya geçmezden önceki üretim şeklini ve aktarımını esas alan bu görüş, her söylenişte değişen sözlü metinler, yeni sözlü metinlere <varyant/versiyon> kaynaklık yaparlar. Bu sözlü metinler ve metinlerin yaratıcıları zamanla kalıp kişiler, yani kalıp tipler haline gelirler. Yeni ortamlar/bağlamlar ile kimlik

değişimine uğrayan sözlü metinler, yaratıcılarının bilinmezliği nedeniyle bir tip üzerine yığılarak bir tip ürünleri şekline dönüşürler. Hem yaratının ortamı bakımından, hem yaratıcısı bakımından dönemin özelliklerini taşıyan ürünler, sözlü yaratım ürünün kime ait olduğunu tam olarak tespit edemesek de, zamanlarını belirleme ve tahmin etme açısından yöntemini belirlememize yardımcı olan en önemli kanıtları oluştururlar. Bu açıdan bakıldığında sözlü gelenek bağlamındaki yaratımdan gelen ürünler, yani "birincil sözlü kültür" ürünleri, kimin eseri olduğunu tespitle, bu unsurları dikkate alırsak "tipleşme" anlamında daha geniş bir açılıma geçebiliriz[1]. Yaratımın kimin olduğunu bilmemize rağmen metinden gelen ipuçları ile şair tiplemesine gidildiğini ifade eden Oğuz, tip tanımlamasını "sözlü gelenek içinden bireysel kimliklerinden sıyrılarak, belli bir tarzın yaratıcısı olarak ünlenen halk sanatçıları" biçiminde ifade eder. [2]

Tipleşme konusunda daha derin bir incelemeye gitmeden önce, sözel edebiyat ürünlerinin oluşumundaki birkaç detaya bakmanın, sözel ürünün nereden çıktığı ve hangi merkezlerde değişimlere uğradığını anlamak bakımından daha yararlı olacağı kanısındayız. Dursun Yıldırım'ın sözlü edebiyat ürünlerinin oluşum çizgisini ifade ettiği bir incelemesinde, sözel ortamdaki yaratıcılık içerisinde farklı tiplerin oluştuğunu ifade etmektedir.[3] Bunlar sırası ile, 1. Korkut tipi odaklar, 2. Alp ozan tipi odaklar 3. Gezginci-ozan tipi odaklar, 4. Arkış- tırgış tipi odaklar şeklinde sıralanmaktadır. Bizim konumuzla ilgili olan tip, 3. tiptir. Gezginci-ozan tipi halk edebiyatı ile bağlantılı olan, "sazı ve sözü" yardımıyla icraat yapan kültür taşıyıcıdır. Dadaloğlu da bu açıdan bakıldığında bir kültür taşıyıcısı, "gezginci-ozan tipi"dir. Gezginci ozan olduğu içinde, onun şiirleri olarak gösterilen sözlü metinlerde değişmelerin olması tabiidir. Dolayısı ile bunların varyantlara dönüşümünün gerçekleşmesi çok normaldir. Yıldırım'ın dediği gibi;

"Sözlü ortam kaynağı, hangi biçim içinde ifade ediliyorsa edilsin, zaman içinde geçip geldiği yüzyılların bilgisini, tarihi olgu ve eylemlerini sınırsız sayıda yeniden düzenleyerek gelen ve kayda geçiren bir sözel belge niteliği taşır" (Yıldırım 1998: 91). Dolayısıyla, ona ait olduğu söylenen sözlü kültür metinlerinde yer alan tiplerin, ya da söz dizimlerinin, onun ait olduğu coğrafya bağlamında oluşturduğu sözlü ürünlerin içeriğinin de, bu bağlamda şekillendiği aşikârdır. Dadaloğlu tipine ait sözlü kültür ürünleri arasında bir sınırlama yapıldığında, üç çeşit şiir grubu ile karşılaşırız: 1-Kavga şiirleri, 2-Sevda şiirleri, 3-Yurt güzellemeleri. Bu konularda

---

1 Bu anlamda Öcal Oğuz'un " Birincil Sözlü Kültür Çağı ve Karac'oğlan Şiiri " adlı makalesi tipleşme konusunda yardım alınacak önemli yazılar arasında yer almaktadır.

2 Türk kültürü içerisinde sözel olarak yaratılan ürünlerin sahanın özelliklerini taşıdığını daha önce ifade etmiştir. Taşıdığı özelliklerle sözlü kültür yaratıcısının tipine uygun görülen, eserler içerisindeki tiplere yazının ilerleyen noktalarında değinilecektir.

3 Daha geniş bilgi için bakınız: Yıldırım, Dursun. "Tarihî Süreç İçinde İletişim Odakları, Ağları ve İşlevleri [XIII.-XX. Yüzyıllar Aralığı Türkiyesi]", *Türk Dünyası*, 10 (Güz 2000) :327–353.

yazılan şiirleri arasında yer alan <sevda şiiri> ve bizim asıl yazının amacı olan temel metnimiz: "Severim Kır Atı Bir de Güzeli" ve onun varyantı "Bir Atı Severim Bir de Güzeli" adlı şiiri ve varyantı, farklı coğrafyalardan derlenmiştir. Şimdi bu şiir ile varyantları ve varyantlardaki değişimlere göz atalım[4].

METİN I

SEVERİM KIR ATI BİR DE GÜZELİ

1. Şu yalan dünyaya geldim geleli
Severim kır atı bir de güzeli
At dördünde, güzel on beşinde kendin bileli
Severim kır atı bir de güzeli

2. *At harp olanda dizden yürüsün*
Sultanî derler de atın dorusun
Sevmek abeş yağızı kara kır olsun
Severim kır atı bir de güzeli

3. At koşu dutmasın çıktığın zaman
Yelkesi kaval gibi hızlan yıktığın zaman
At dördünde, güzel on beşine yettiği zaman
Severim kır atı bir de güzeli

4. At höyük sağrılı hoş karalı kalkan döşlüsü
Kalem kulaklı kernip dudaklı çekiç başlısı
Güzelin *ördek boyunlu cevizi mor saçlısı*
Severim kır atı bir de güzeli

5. Atın anka gider (?) üstü tatlısı
Dili çatallı kuru sıfatlısı
Güzelin beyaz gerdanlı çifte benlisi
Alma yüzlü ahu gözlü çatık kaşlısı
Severim kır atı bir de güzeli

6. Atta kusur olmasa da *sağrısı düşende*
Benim dediğimin ikisini her yiğitde görmese düşünde
At dördünde güzel on beş yaşında
Severim kır atı bir de güzeli

---

[4] Metinler ve varyantları, Dadaloğlu üzerine mükemmel bir inceleme ve metin çalışması yapmış olan İsmail Görkem'in, "Yeni Bilgiler Işığında Dadaloğlu: Bütün Şiirleri" adlı eseri üzerinden alıntılanmıştır.

Dadaloğlu'm der ki:
7. Yenile gönül bu menzile erdi
Yetemem n'itmemiş at reyanlık gözü görür hunamlı(?)
Severim kır atı bir de güzeli (Görkem 2005: 143–144 .)

METİN II

SEVERİM KIR ATI BİR DE GÜZELİ

1. Şu yalan dünyaya geldim geleli
Kadir Mevla'm hatıracığım hoş değil
Değip on beşime kendim bildim bileli
Severim bir kır atı bir de güzeli

2. At çıkıp da koşu tuttuğu zaman
Yalı kaval gibi öttüğü zaman
Güzelin tablanmayıp (?)yettiği zaman
Severim bir kır atı bir de güzeli

3 .Bayre ? atın hadid sağrılısı kalkan döşlüsü
Kalem kulaklısı kuru sıfatlısı kılıç başlısı
Güzelin ak gerdanlısı cevizi mor saçlısı
Severim bir kır atı bir de güzeli

4. Dadaloğlu'm der ki melul bir de bin
At arı yılda avlarım şahanlarım
At rikabında üzengi güzel devr hitabında
Severim bir kır atı bir de güzeli (Görkem 2005: 145-146)

METİN III

BİR ATI SEVERİM BİR DE GÜZELİ

1. Ben de şu yalan dünyaya geldim geleli
Bir atı severim bir de güzeli
Değip on beşime kendimi bildim bileli
Bir atı severim bir de güzeli

2. At koşudan çıkmalı çıktığı zaman
Yalı kaval gibi ötmeli yıktığı zaman
Varıp güzel on beşe de geldiği zaman
Bir atı severim bir de güzeli

3. Atın uğru sülenpetlisi de kalkan döşlüsü
Tavşan sağrılısı da çekiç başlısı

Güzelin ala gözlüsü de cevizi mor saçlısı
Bir atı severim bir de güzeli

4. Atın anka? gider üstü tatlısı
Kalem kulaklı da kuru suratlısı
Güzelin orta boylusu da sığın etlisi
Bir atı severim bir de güzeli

5. Atım ürker zor etmen gayet uslusun
Sahibini incitme Turalı neslisin
Güzelin ak gerdanlısı da eğri feslisi
Bir atı severim bir de güzeli

6. Der Dadalı'm bir yiğidin sevdası var başında
Bu dediğimin ikisini bir arada her yiğit göremez düşünde
At dört yaşında güzel on beşinde
Bir atı severim bir de güzeli (Görkem 2005: 147–148).

Üst kısımda yer alan sözlü kültür ürünü "metin"lere baktığımızda, bunlar hakkında vermemiz gereken önemli bilgiler bulunmaktadır. Dış özelliklerden başlarsak, önce metnin yaratıldığı coğrafyalar üzerinde durmak yerinde olacaktır diye düşünüyoruz. I.inci Metin: Adana Ceyhan Hürüuşağı- Dörtyol Yeşilkent'ten Mehmet Özaslan ve Şavorlu Sait Bey'den;[5] II. inci Metin Adana –Ceyhan Hürüuşağı köyünden Âşık Mustafa'dan dinleyerek öğrenen Hatay-Dörtyol Yeşilkent'ten Mehmet Özaslan'dan derlenmiştir. Farklı coğrafyalarda derlenen bu metinlerde anlatılan konu kanaatimizce, at ve sevgili arasında bağlantı kurmak sureti ile, iki sevgiliyi aynı paydada birleştirme biçiminde gerçekleştirilmiştir. Bunu yazının amacını teşkil eden coğrafya bağlamındaki tip değişimini ve metaforik anlamları metinler üzerinde gözlemlemek mümkündür. At ve sevgili anlatımının her metinde farklılaşmasından yola çıkacak olur isek[6], atın özelikleri I. inci metinde: "kır at, dördünde at, yeleleri koşarken kaval gibi ötmeli, ayağı kırıldığında dizinde bile yürüyebilsin, kalem kulaklı kernip dudaklı çekiç başlı, dili çatallı kuru sıfatlı" şeklinde tanımlanırken: II. metinde: "hadid sağrılısı, kalkan döşlüsü, kalem kulaklısı, kuru sıfatlısı kılıç başlısı, koşuda hızından ötürü kaval gibi ötmesi, rikabında üzengi": III. metinde: "atın sülenpetlisi, tavşan sağrılısı, çekiç başlısı, atın ürkmeyeni, yalı kaval olanı, kalem kulaklı da kuru suratlısı, yaşı dördünde", şeklinde metinlerde sırası ile geçmektedir. Atın metinler içerisinde, "KIR AT" şeklinde tanımlanması aslında bir rastlantı değildir. Bu şekilde tanımlama şüphesiz metaforik bir kullanımdır. Atın kır renkte olması, nadir bulunan bir özelliktir.

---

5 Bu derleme metinleri bilgileri; Görkem, İsmail. (2006). *Yeni Bilgiler Işığında Dadaloğlu: Bütün Şiirleri*, İstanbul: E Yayınları. adlı eserden alıntılanmıştır.

6 Metinler içerisinde değişen kısımlar, metin üzerinde koyu renk ile belirginleştirilmiştir .

Çağdaş metafor teorilerine baktığımızda[7], at somutluğuna yüklenen soyut anlamları dizimlendirebiliriz. Dadaoğlu'nun yaşadığı coğrafyaya baktığımızda, Türkmen aşiretlerinden Avşar/Afşar konar- göçer kültür yapısı gözlemlenmektedir. Ayrıca bulunulan coğrafyada Dadaloğlu'nun isyancı yönünü[8] şiirlerine yansıttığı görülür. Onun bu yönüne dikkat edildiğinde, "at"a yüklenen anlamları daha iyi anlarız. Konar göçerlerde at, hayatın temel taşı ve en önemli canlı yoldaşıdır[9]. Bu açıdan atın genç olması, hızlı koşması, çevik olması, tehlikeye karşı tetikte olması önemlidir. Metinler içerisinde atın kulaklarının çekiç ya da kılıca benzetilmesi savaşçılık özelliğinin bir kanıtıdır. Türkler arasında geçen sözlü söylemlerden biri olan "at, avrat ve silah kimseye emanet edilemez" sözünden de yola çıkarsak Türk kültürü açısından atın önemini yeterince vurgulamış oluruz. İncelediğimiz metinlerde atın "kır" özelliği, diğer sözlü yaratım ürünlerinde de var olan bir özelliktir. Köroğlu'nun atı da aynı renktedir.[10] Söylemlerimizi daha da ileri götürürsek, Zeus'un atı Pegasus'da kır renktedir.[11] Ayrıca, sudan türeme

---

7 20.yüzyıldaki metafor çalışmaları ve özellikle de Lakoff ve Johnson'un 1980 yılında yayınladıkları *Metaphors We with Live by* isimli eserle ortaya koydukları ve "Çağdaş Metafor Teorisi" olarak anılan teori günümüzde metafor kavramını, disiplinlinler arası uygulamalarla biliş/zihin(cognition) ve bildirişim (communication) çalışmalarının merkezine yerleştirmiştir. Bilişsel anlambilim (cognitive semantics) alanındaki çağdaş metafor teorisine göre metafor sadece dilde değildir; düşünmede ve eylemde kullandığımız kavramsal sistemimizin temelde metaforik bir doğası vardır. Yani çağdaş metafor incelemesi metaforu bir düşünce malzemesi, insan kavrayışının bir şekli olarak ve sadece bir söz figürü değil aynı zamanda bir 'düşünce figürü' olarak görür. Lakoff ve Johnson *kavramsal metafor* (metaforik kavram, bilişsel metafor) ile *dilsel metaforu* (metaforik ifade) birbirinden ayırmıştır. Kavramsal metaforlar soyut fikirlerdir. Dilsel metaforlar ise somut fikirlerdir . (daha geniş bilgi, için bakınız: Akşehirli, Soner "Çağdaş Metafor Teorisi", Ege Üniversitesi Yay. www.ege-edebiyat.org.tr)

8 Yazının ilerleyen kısımlarında "Folkorun 5. İşlevi olarak görülen "protesto" kavramı Dadaloğlu ile ilişkilendirilecektir.

9 Daha geniş bilgi için bakınız: Elçin, Şükrü (1963) "Türk Atasözlerinde At", *Türk Folklor Araştırmaları*, Sayı 171, Cilt 8, İstanbul; Esin, Emel (2004), *Orta Asya'dan Osmanlıya Türk Sanatında İkonografik Motifler*. İstanbul: Kabalcı Yayınları: 250-310.

10 Köroğlu Destanı için bakınız: Boratav, Pertev Naili (1984) *Köroğlu Destanı*. İstanbul: Adam Yayıncılık; Ekici, Metin (2004). *Türk Dünyasında Köroğlu*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.

11 Emel Esin'in "Orta Asya'dan Osmanlıya Türk Sanatında İkonografik Motifler" adlı eserinin "Türk Sanatında At" adlı kısmın 6. maddesini oluşturan Pegasus adlı bölümde bu at için şunları söylemiştir: Türkiye'de atın hızı genellikle uçan bir kuşa benzetilir. Köroğlu "Karakuş oyunlu kır at" diyerek Kır Atı'nı kuşların kralı kartala benzetir (280). Pegasusun Türk mitoloji ile bağlantısını Esin şu şekilde açıklar: "Göksel at miti hem Helenistik mitolojideki hem de sudan çıkan ejderin uçan bir figür olarak da tasvir edildiği İç Asya'daki sudan gelen at efsanesiyle birleştirilmektedir. Kaşgari ata binmek için "kanatlanmak" terimini kullanır; ayrıca canlılık ve neşe veren ata binmeyi uçmaya benzeten birden fazla atasözüne yer verir: "Er atın, kuş kanadın" ("Kuş için kanat ne ise

destanlarında ya da yücelik-tanrısallık özelliği atfedilmiş olan anlatılarda at hep kır renktedir. Aynı zamanda "kır at" serbest olarak kırlarda gezmenin ve dağa çıkmanın sembolüdür. Bilindiği üzere Dadaloğlu'nda da, "Kalktı Göç Eyledi Afşar Elleri" türküsünde/metninde gözlendiği üzere isyan yani itaatsizlik vardır.[12] Bu anlamda biz atın renginin kır olmasını metafor olarak adlandırıyor, bu rengi barış, yücelik, kahramanlık[13], özgürlük ve eşsizlik olarak tanımlıyoruz. Aynı zamanda kır ata sahip olanın bu güçlere sahip olacağını da vurgulamanın doğru olacağı düşüncesindeyiz. Görüldüğü üzere tek bir at imgesinin birçok metaforik anlamı kendi yapısı içinde taşıyabileceği gerçeği burada karşımıza çıkmıştır.

Tip bakımından metinler incelendiğinde, Dadaloğlu şiirlerinde genel olarak ifade edilen "at tipi" de ortaya çıkmış bulunmaktadır. Coğrafya bağlamında varyantlarda değişmeler olsa da, metinlerde atın temel özellikleri olan kır olması, hızlı koşması, zayıf olması, cesur olması, sert başlı olması ve kulaklarının iyi duyması gibi nitelikler bu değişmelere temel alınabilir.

Metinler içerisinde geçen "güzel", yâni sevgili tanımlamasına bakıldığında ise, I.inci metin: güzel on beşine yettiğinde, ördek boyunlu cevizi mor saçlısı, beyaz gerdanlı gerdanı çift benlisi, kırmızı yüzlü, çatık kaşlı, ala gözlüsü: II. inci metinde güzelin, ak gerdanlısı cevizi mor saçlısı, tablanma? Özelliklerine değinilirken, III. üncü metinde güzel, ala gözlü, cevizi mor saçlı, ak gerdanlı, eğri fesli, on beş yaşında, orta boylu, sığın etli şeklinde tanımlanmıştır. Güzelin özellikleri bu şekilde ifade edilirken, dikkat edilmesi gereken husus varyantlarda değişmeyen güzel tipi , "ak/beyaz gerdanlı güzel" şeklinde olan tiplemedir. Coğrafya üzerinden bakıldığında Çukurova'da yaşayan insanlar, genellikle yanık tenli olur. Beyaz tenli, ya da beyaz gerdanlı birini bulmak zordur. Ancak Dadaloğlu, atı gibi güzelin de dikkat çekici ve nadir bulunan bir varlık olmasını istemektedir. Bu anlamda değerlendirildiğinde aslında, Dadaloğlu'nun incelenen şiir varyantlarında yer alan at ve güzel tiplemelerin birbirleri ile paralel gittiği ve eşit değer atfedildiği rahatlıkla söylenebilir. İkisi de nadir bulunan, güzellikte ya da özellikte üstün olan, her yiğide nasip olmayacak özelliklerde bulunan nadide tiplerdir.

---

er için de at odur") Türkiye'de de atın hızı genellikle uçan bir kuşa benzetilir. Köroğlu "Karakuş oyunlu kır at" diyerek Kır At'ını kuşların kralı kartala benzetir" (Esin: 280).

12 Bu türküyü Cem Karaca albümünde bir isyanı anlattığı için özgürlük ile çağrışım yaptıran bir metafor olarak kullanmıştır.
Belimizde kılıcımız kirmani
Taşı deler mızrağımın temreni
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir. şeklindeki dörtlükten de anlaşılacağı üzere dağa çıkış atla birlikte özdeş bir yapıdır.

13 Dede Korkut Hikâyeleri'nden Bamsı Beyrek'de geçen at tipi hakkında bilgi almak için bakınız: D.Yıldırım. "Qam Börı Oglu Bamıs Börık [qam böre oglu bamıs Börek] Boyunda Sorunlar Ve Çözümlemeler", *Türkbilig*, 2001/2: 129-167.

"Dadaloğlu tipine" ait olduğu iddia edilen diğer metinlere baktığımızda, onun isyancı bir kişiliği ve iskân politikasını eleştiren protestocu, savaşçı bir tip olarak karşımıza çıktığı görülür. Konar-göçer yaşamın özellikleri "birincil sözlü kültür" ürünlerinde gözlemlediğimiz, kültürün asıl amacı olan iletişimi ve yayılımı sağladığı, aynı zamanda "folklorun beşinci işlevi" olarak değerlendirilen "protesto" fonksiyonunu da şiirlerinde gözlediğimiz bu "gezici- ozan" tipinin kendine has bir "Dadaloğlu tipi" yarattığını düşünüyoruz. Ona ait olduğu tahmin edilen ve tahlil edilmeye çalışılan metinlerin tanımlanmasında yukarıda ifade edilen özelliklerinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda Yıldırım'ın: "Folklor ürünleri, türlerine, geleneklerine uygun biçimde kalıplar, anlatım ve kompozisyon öğeleri yaratırlar. Bunlar herhangi bir folklor ürününün çatısını, iskeletini meydana getiren şeylerdir. Ürünlerin kompozisyonlarında sayısız varyant meydana gelse bile, değişmez özellikleri olan kendine mahsus kalıpları korudukları sürece tanınırlar" (Yıldırım 1998: 69) şeklindeki söyleminden de yararlanarak tanıtma işlevini yerine getiren Dadaloğlu metinlerinin tespiti daha da kolaylaşacaktır.[14]

İncelenen metinlerde yer alan metaforlardan ve söz kalıplarından, tiplerden yola çıkarak, coğrafya bağlamında varyantlaşan metinlerde bazı unsurlar değişse de, temel çatıda değişme olmadığı sürece aslını çağrıştırdığı düşüncesindeyiz. Varyantlaşmanın yeni bir yaratım olduğunu, her metinin yaratıldığı coğrafyadan izler taşıdığı <güzel, at tipi, konargöçer yaşam, ahlâki unsurlar, isyan - barış - sevgi gibi duygularında coğrafyada yaşanılan olaylar ile bağlantılı olduğu> bu incelemede gözlemlenmiş ve tespit edilmiştir. Varyantlaşmanın bir sorun şekilde ifade edilmesi yerine, yeni bir yaratım olarak değerlendirilmesinin edebiyat dünyası için daha yararlı olacağı kanısındayız. İkincil sözlü kültür çağı içerisinde geçmiş zamana ait türkü, şiir ve anlatıların yeni formatlar içerisinde kendinden izler taşıyarak muhafaza edilmesi gerekir. Ayrıca bu metinlerin idelojik, kurumsal, ya da bireysel bağlamlarda kullanılma çabasının içerisinde aslında metaforlardan, ya da çağrışımlardan yararlanıldığı da, göze çarpan hususlar arasında sayılabilir.

Kaynaklar

BAŞGÖZ, İlhan (1996), "Protesto: Folklorun Beşinci İşlevi (Fonksiyonu)", ***Folkloristik: Prof. Dr. Umay Günay Armağanı***, Ankara: Feryal Matbaacılık, s. 1-4.

BORATAV, Pertev Naili, (1984), ***Köroğlu Destanı***, İstanbul: Adam Yayıncılık.

ÇOBANOĞLU, Özkul, (2000), ***Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü***, Ankara: Akçağ Yay.

[14] Görkem'in çalışmasında da Dursun Yıldırım'ın bu hususlaki görüşlerine yer verilmiştir. Bakınız: Görkem, İsmail. "Dünden Bugüne 'Türk Sözel Edebiyatı': Değişim ve Dönüşüm", 28 Nisan 2006 günü Kırşehir Valiliği ile Gazi Üniversitesi Kırşehir Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün birlikte düzenlediği "Geleneğin İzinde Edebiyatımız" sempozyumunda sunulan bildiri (basılmamış).

EKİCİ, Metin, (2004), ***Türk Dünyasında Köroğlu***, Ankara: Akçağ Yayıncılık

ELÇİN, Şükrü, (1963), "Türk Atasözlerinde At", **Türk Folklor Araştırmaları**, sayı 171, cilt 8, İstanbul.

ESİN, Emel, (2004), ***Orta Asya'dan Osmanlıya Türk Sanatında İkonografik Motifler***, İstanbul: Kabalcı Yayınları: 250–310.

GÖRKEM, İsmail (2001), "Dadaloğlu Fenomeni Bağlamında Türk Saz Şiirinin Sorunları", **Milli Folklor**, 49: 57–67.

....., (2006), "Türk Göçer Şairlerine Ait Eserlerin Derleme, İnceleme ve Değerlendirme Sorunları (Dadaloğlu'nun "Kalktı Göç Eyledi" Türküsünden Hareketle)", Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından düzenlenen "II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni (10–12 Nisan 2006)"nde sunulan basılmamış bildiri.

....., (2006), ***Yeni Bilgiler Işığında Dadaloğlu: Bütün Şiirleri***, İstanbul: E Yayınları.

....., (2006), "Dünden Bugüne 'Türk Sözel Edebiyatı':Değişim Ve Dönüşüm", 28 Nisan 2006 günü Kırşehir Valiliği ile Gazi Üniversitesi Kırşehir Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün birlikte düzenlediği "Geleneğin İzinde Edebiyatımız" sempozyumunda sunulan bildiri (basılmamış).

KÖPRÜLÜ, Fuad (1986a), "Sazşairleri: Dün ve Bugün", ***Edebiyat Araştırmaları***, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.: 165-193.

....., (1986b), "Türk Edebiyatında 'Âşık Tarzı'nın Menşe' ve Tekâmülü", ***Edebiyat Araştırmaları***, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay. : 195–238.

OĞUZ, Öcal (2003), "Birincil Sözlü Kültür Çağı ve Karac'oğlan Şiiri", **Millî Folklor**, s. 58: 31–38.

ONG, Walter J. (1995), ***Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözün Teknolojileşmesi***, (Çev. Sema Postacıoğlu Banon), İstanbul: Metis Yay.

ÖZDEMİR, Fuat-APAYDIN Mustafa (1995), "Türk Halk Şiirinde Anlatım Tekniği", **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, c. 3: 5-15.

SAKAOĞLU, Saim (1985), Halk Edebiyatı' Kavramı Üzerine", **Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**, s. IV, (İzmir 1985): 60–68.

SEVER, Mustafa (2008), "Toplumsal Bellek ve Geleneksel Eylem Bağlamında Bir Sözel Tarih Metninin Değerlendirilmesi", **Milli Folklor**, 20, 77: 61–68.

YILDIRIM, Dursun (1985), "Türk Folklor Araştırmalarının Problemleri", **Erdem**, c. I, S. 2: 545–557.

....., (1998), "Orta Asya Bozkırlarından Urum'un Eli'ne (Türk Sözlü Şiir Sanatının Yayılması Üzerine)", ***Türk Bitiği***, Ankara: Akçağ Yayınları.

....., (1999), "Dede Korkut'tan Ozan Barış'a Dönüşüm", **Türk Dili**, s. 570: 505- 530.

....., (2000), "Tarihî Süreç İçinde İletişim Odakları, Ağları ve İşlevleri [XIII.-XX. Yüzyıllar Aralığı Türkiyesi]", **Türk Dünyası**, S.10, Güz: 327–353.

....., (2001), "Qam Börı Oglu Bamıs Börık [qam böre oglu bamıs Börek] Boyunda Sorunlar Ve Çözümlemeler", **Türkbilig**, 2001/ 2: 129–167.